

Sportininkų adaptacija socialinei-ekonominei aplinkai sporto karjeros metu

Prof. Dr. Vilma ČINGIENĖ

*Lyderystės ir strateginio valdymo institutas, Viešojo valdymo fakultetas
Mykolo Romerio Universitetas (MRU)*

sporto rėmimo fondo finansuojamas projektas

Nacionalinės sportininkų asociacijos narių kompetencijos ugdymas

Lapkričio 8, 2019, Druskininkai

MYKOLO
ROMERIO
UNIVERSITETAS

Asmeninė informacija:

išsilavinimas:

Kūno kultūra, Lietuvos kūno kultūros institutas
Socialinių mokslų daktarė (ekonomika), Maskvos valstybinis M. Lomonosovo universitetas

veikla:

Daugiau nei 25 m. dėstymo, mokslinės-tiriamosios veiklos ir projektinė patirtis
Europos sporto vadybos asociacijos narė (1994)
Europos sporto ir užimtumo observatorijos narė (2002)

credo:

*daryk tai, kuo tiki, ir tikėk tuo, ką darai
daryk ką gali, ten kur esi, su tuo ką turi*

Lietuvos nacionalinė
jaunimo krepšinio
rinktinė 1982-1983 m.

**COMING TOGETHER
IS A BEGINNING.**

**KEEPING TOGETHER
IS PROGRESS.**

**WORKING TOGETHER IS
SUCCESS.**

"The Comfort Zone"

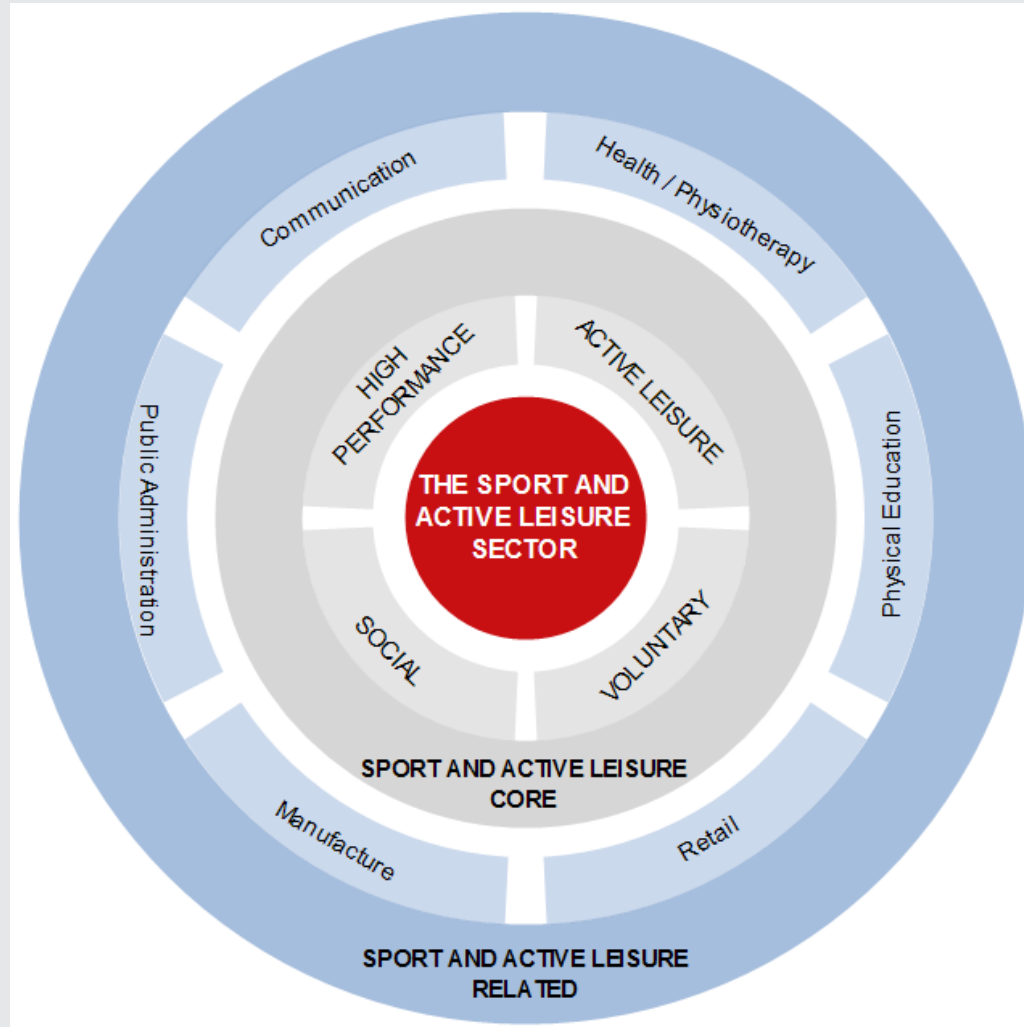

MYKOLAS ROMERIS
UNIVERSITY

Įvadas

- Čia kelio pradžia... <http://www.music.lt/lt/daina/Kelio-pradzia/67460/>
- 15.00-17.00 I mokymų dalis
- 17.30-19.30 II mokymų dalis

Sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektorius

Įvadas: aktualumas

- Asmeninės patirtys: atradimai ir praradimai

- Ką darome teisingai?

- Ar sportininko profesija yra tapati kitoms profesijoms ar yra išskirtinė?

- Su kokiomis kliūtimis susiduriate profesinėje veikloje?

Įvadas: aktualumas

- Pasidalinta atsakomybė: vaidmenys ir funkcijos

- Pažangioji patirtis ir pamokos ateities kartoms

- Kokios yra būtinos kompetencijos ir įgūdžiai pasirengti antrajai karjerai?

- Kreipimasis į tautą...

- Taigi, koks tikslas?????

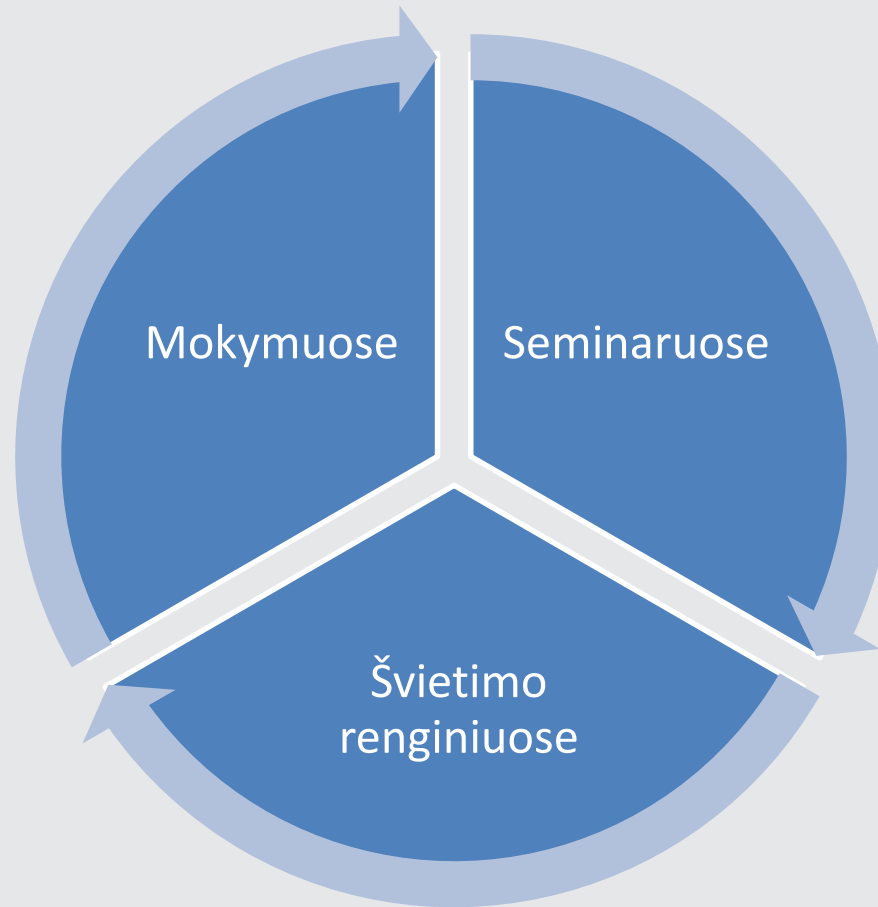
Įvadas: aktualumas

Tikslas **ne pateikti** atsakymus į klausimus,
o iškelti **rūpimus** klausimus ir
atsakymų ieškoti **drauge**

Asmeninės patirtys: atradimai ir praradimai

DALYVAUTA

Profesija ir profesionalumas

3421

- Ar sportininko profesija yra tapati kitoms profesijoms ar yra išskirtinė?

Lietuvos sporto sektoriaus darbo jėgos: struktūra

- 1 – Vadovai/Managers
- 2 – Specialistai/Professionals
- **3 – Technikai ir jaunieji specialistai/Technicians and associate professionals**
 - **34** Jaunesnieji teisės, socialinės srities, kultūros ir giminių profesijų specialistai/
Legal, Social, Cultural and Related Associate professionals
 - **342** Sporto ir kūno rengybos darbuotojai/**Sport and Fitness Workers**
 - **3421** - Sportininkai ir žaidėjai /**Athletes and Sports Players**
 - **3422** - Sporto treneriai, instruktoriai ir teisėjai /**Sports Coaches, Instructors and Officials**
 - **3423** - Kūno rengybos ir poilsio instruktoriai bei programų vadovai /**Fitness and Recreation Instructors and Programme Leaders**
- 4 – Tarnautojai/Clerical support workers
- 5 – Paslaugų sektoriaus darbuotojai ir pardavėjai/Service and sales workers
- 6 – Kvalifikuoti žemės, miškų ir žuvininkystės ūkio darbuotojai/Skilled agricultural, forestry and fishery workers
- 7 - Kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai/Craft and related trades workers
- 8 – Įrenginių ir mašinų operatoriai ir surinkėjai/Plant and machine operators, and assemblers
- 9 – Nekvalifikuoti darbininkai/Elementary occupations
- 0 – Ginkluotų pajėgų profesijos/Armed forces occupations

Profesija: Sportininkai ir žaidėjai

ISCO-08 kodas 3421

Athletes and sport players participate in competitive sporting events. They train and compete, either individually or as part of a team, in their chosen sport. Tasks include —

- (a) participating in competitive sporting events;
- (b) participating in regular practice and training sessions and undertaking private training to maintain the required standard of fitness and skill;
- (c) undertaking sports promotional activities and media interviews;

ISCO-08 kodas 3421

Sportininkai ir žaidėjai dalyvauja varžybose. Jie treniruoiasi ir varžosi individualiai arba kaip komandos dalis pagal savo pasirinktą sporto šaką. Tikslai:

- a) dalyvauti konkurencinguose sporto renginiuose;
- b) dalyvauti reguliarioje praktikoje ir treniruotėse bei privatūs mokymai, siekiant išlaikyti reikiamą kūno rengybos ir įgūdžių lygį;
- c) įsipareigoti sporto skatinamoms veikloms ir interviu žiniasklaidai;

Profesija: Sportininkai ir žaidėjai (I)

ISCO-08 kodas 3421

Athletes and sport players participate in competitive sporting events. They train and compete, either individually or as part of a team, in their chosen sport. Tasks include —

- (d) maintaining a high degree of expertise in a particular sport;
- (e) deciding on strategies in consultation with coaches;
- (f) assessing other competitors and conditions at venues;
- (g) competing in sporting events;
- (h) adhering to the rules and regulations associated with a specific sport.

Sportininkai ir žaidėjai dalyvauja varžybose. Jie treniruojasi ir varžosi individualiai arba kaip komandos dalis pagal savo pasirinktą sporto šaką. Tikslai:

- d) išlaikyti aukštą tam tikros sporto šakos **žinių** lygį;
- e) priimti sprendimus dėl **strategijų**, konsultuojantis su treneriais;
- f) vertinti kitus **konkurentus** ir sąlygas tam tikrose vietose;
- g) **varžytis** sporto renginiuose;
- h) laikytis **taisyklių**, susijusių su konkrečia sporto šaka.

profesionalus sportininkas

ISCO-08 kodas 3421

Professional athletes compete in sports and athletic events. They train on a regular basis and exercise with professional coaches and trainers. Building up the necessary skills needs natural talent as well as planning and endurance to get through the needed training programmes.

ISCO-08 kodas 3421

Profesionalūs sportininkai **varžosi** sporto ir lengvosios atletikos varžybose.

Jie **reguliariai** treniruoiasi ir mankštinasi pas profesionalius trenerius bei trenerius.

Norint išsiugdyti reikiamus įgūdžius, reikia natūralių talentų, taip pat planavimo ir ištvermės, kad būtų galima naudotis reikalingomis mokymo/treniravimosi programomis.

<https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>

ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) is the European multilingual classification of Skills, Competences, Qualifications and Occupations.

profesionalus sportininkas

Essential skills and competences

- dalyvauti sporto renginiuose
- **dirbti** ugdant fizinį gebėjimą pasiekti aukščiausio lygio sportinius rezultatus
- **keisti gyvenimą** siekiant aukščiausio lygio sportinių rezultatų
- taikyti sportinių žaidimų **taisykles**
- ugdyti stiprų sportininko charakterį
- valdyti sportininko karjerą
- vertinti per sporto renginius pasiektus rezultatus
- įgyti aukščiausio lygio sportiniams rezultatams reikalingus **taktinius** įgūdžius
- įgyti aukščiausio lygio sportiniams rezultatams reikalingus **techninius** įgūdžius

profesionalus sportininkas (I)

Optional skills and competences

- bendrauti su žiniasklaida
- palaikyti **efektyvius darbinius santykius** su kitais sportininkais
- valdyti asmeninius finansus

Klausimas

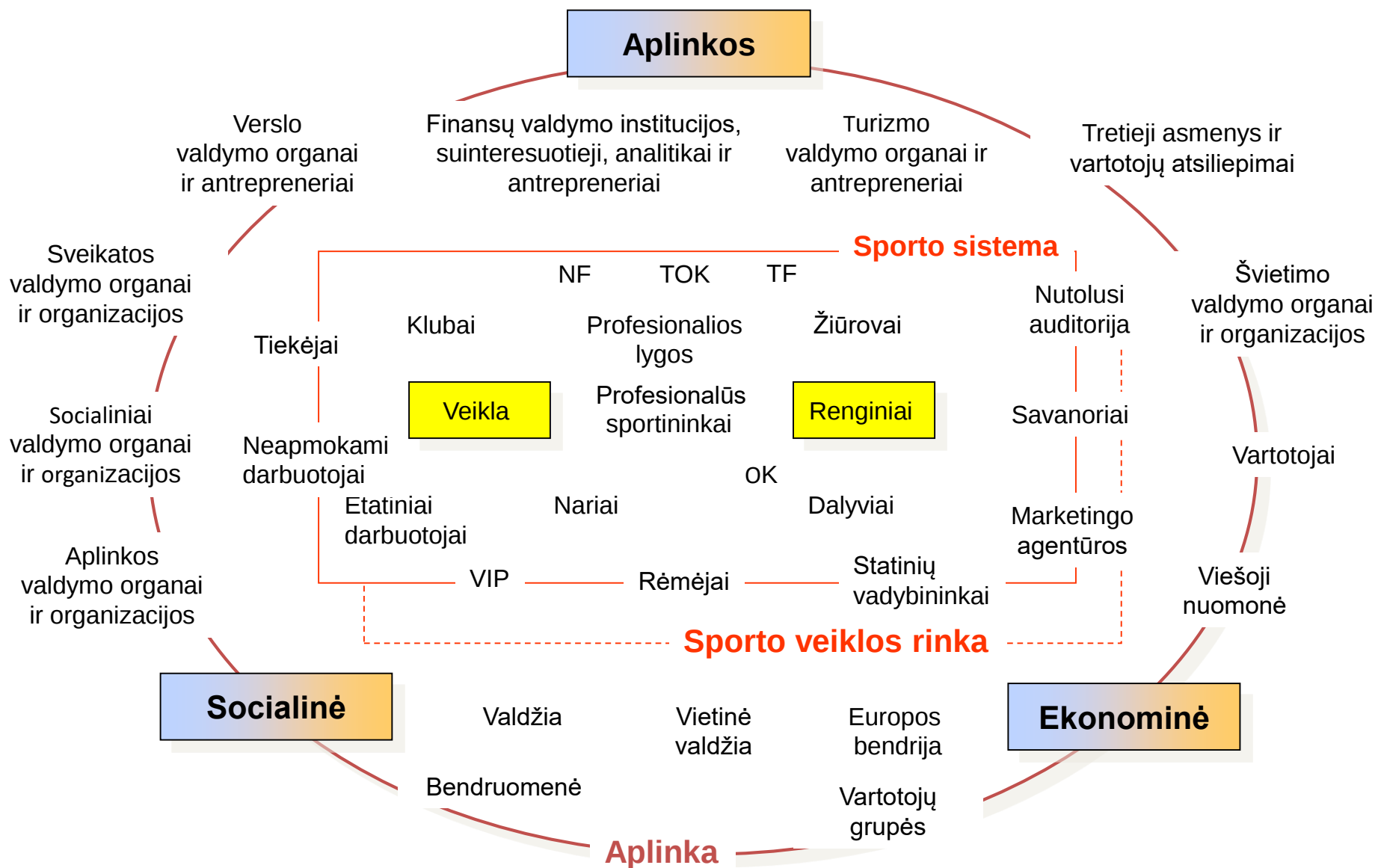
- Su kokiomis kliūtimis susiduriate profesinėje veikloje?

Atsakomybė ???

- Pasidalinta atsakomybė: vaidmenys ir funkcijos

Atsakomybė ???

- Pasidalinta atsakomybė: vaidmenys ir funkcijos

EU Guidelines on Dual Careers of Athletes (2012)

- https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf

36 gairės 5 politikos sritims:

- Sportas
- Švietimas
- Užimtumas
- Sveikatos apsauga
- Finansai

Institucinė ar asmeninė atsakomybė??

Kokios institucijos atsakingos?

Kokie asmenys atsakingi?

Trenerio vaidmuo ir atsakomybės

Institucinė ar asmeninė atsakomybė – kas svarbiau?

Projektas: ESSA-Sport European Sector Skills Alliance for Sport

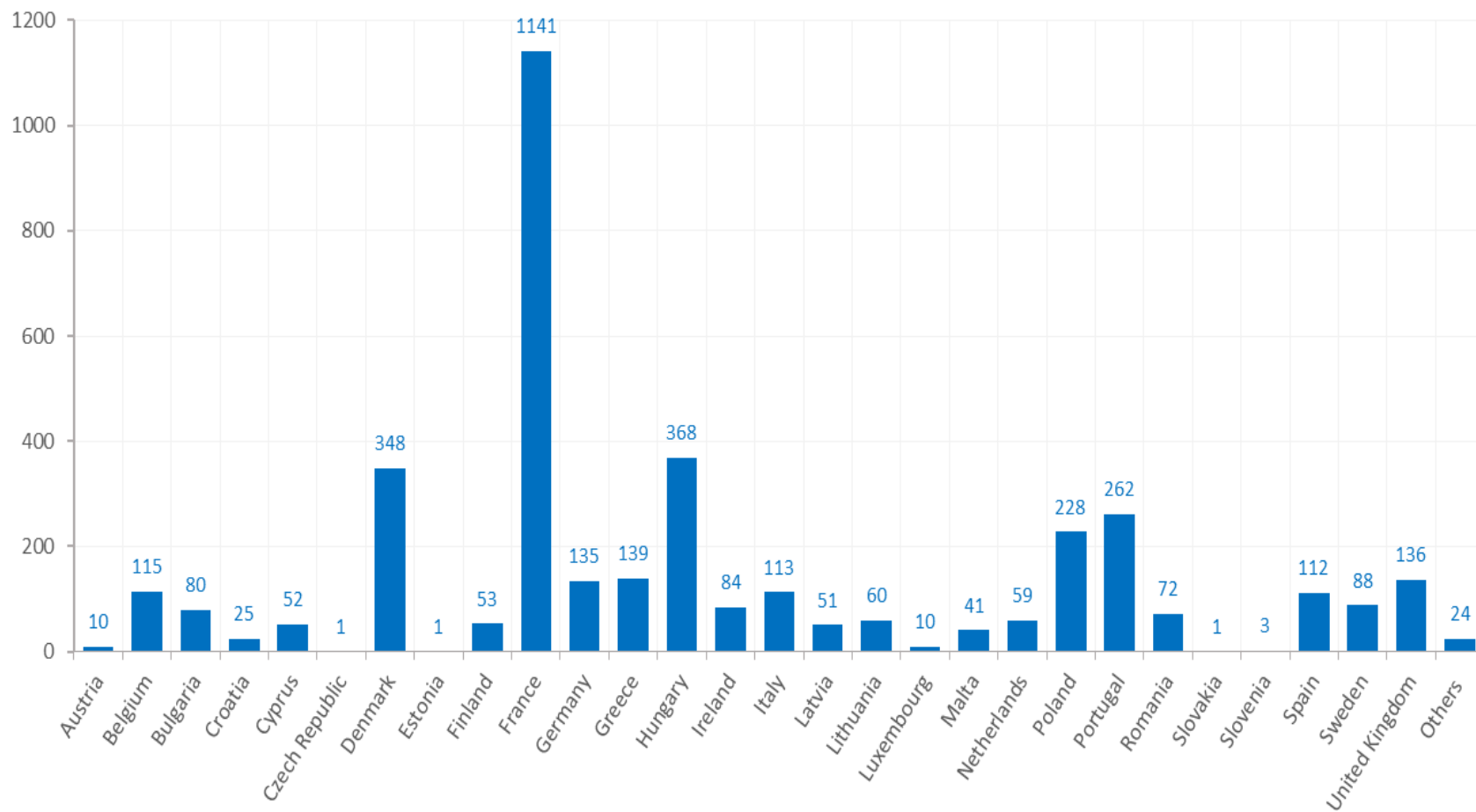
- Erasmus+ programa (DG Švietimas ir kultūra)
- Laikotarpis: 2016 - 2019
- Key Action 2 – Sector Skills Alliances for skills needs identification call (Lot 1)
- Lot 2 - Sector Skills Alliances for design and delivery of VET
- Tik 4 projektai buvo atrinkti pagal Lot 1
 - *Tekstilė, apranga & avalynė; akvakultūra; pieno produkcija ir **sportas***

Projektas: ESSA-Sport European Sector Skills Alliance for Sport

- Įtraukti **visą sporto ir fizinio aktyvumo** sektorių tiek ES, tiek nacionaliniu lygiu
- **Padidinti** sporto sektoriaus pripažinimą ir supratimą
- Atlikti realią **darbo rinkos analizę ir įgūdžių poreikius**/ prioritetus visam sektoriui
- Nustatyti sporto sektoriaus darbo rinkos **realijas ir iššūkius**
- Sukurti sporto sektoriai konkrečius **prioritetus ir rekomendacijas**
- **Pateikti veiksmų planą** siekiant įprasminti sektoriaus potencialą ir spręsti iššūkius

Total number of responses collated through the first ever European Employer Skills Survey for the Sport and Physical Activity sector

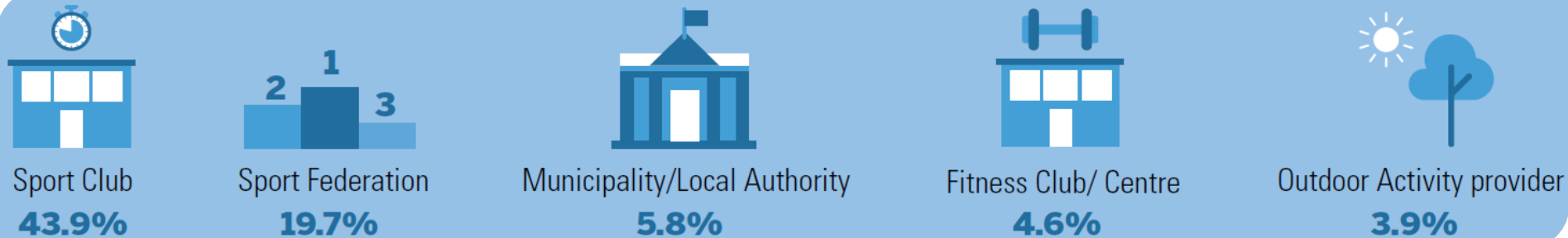
n=3812

TYPE OF ORGANISATIONS

🧪 Total of **3812 valid responses** collated

🧪 France, Hungary and Denmark highest number

OCCUPATIONS

Occupations engaged in respondents' organisation - n=3565

1		Sport coaches	79.6%	6		Operational staff	46.1%
2		Clerical and Office staff	70.5%	7		Athletes and Players	34.1%
3		Senior Management staff	57.7%	8		Outdoor activity leaders and animators	31.1%
4		Middle Management staff	52.1%	9		Fitness Instructors / Personal Trainers	29.3%
5		Sport officials	48.9%				

■ Paid Staff ■ Self-employed ■ Volunteers

SPORTS COACH

TOP 5 MOST IMPORTANT SKILLS FROM EU EMPLOYER SKILLS SURVEY:

1. Sport specific knowledge and skills
2. Clearly communicate instructions
3. Ensure health and safety of participants
4. Plan coaching sessions and programmes
5. Ability to work in compliance codes of practice/ethics 71,1%

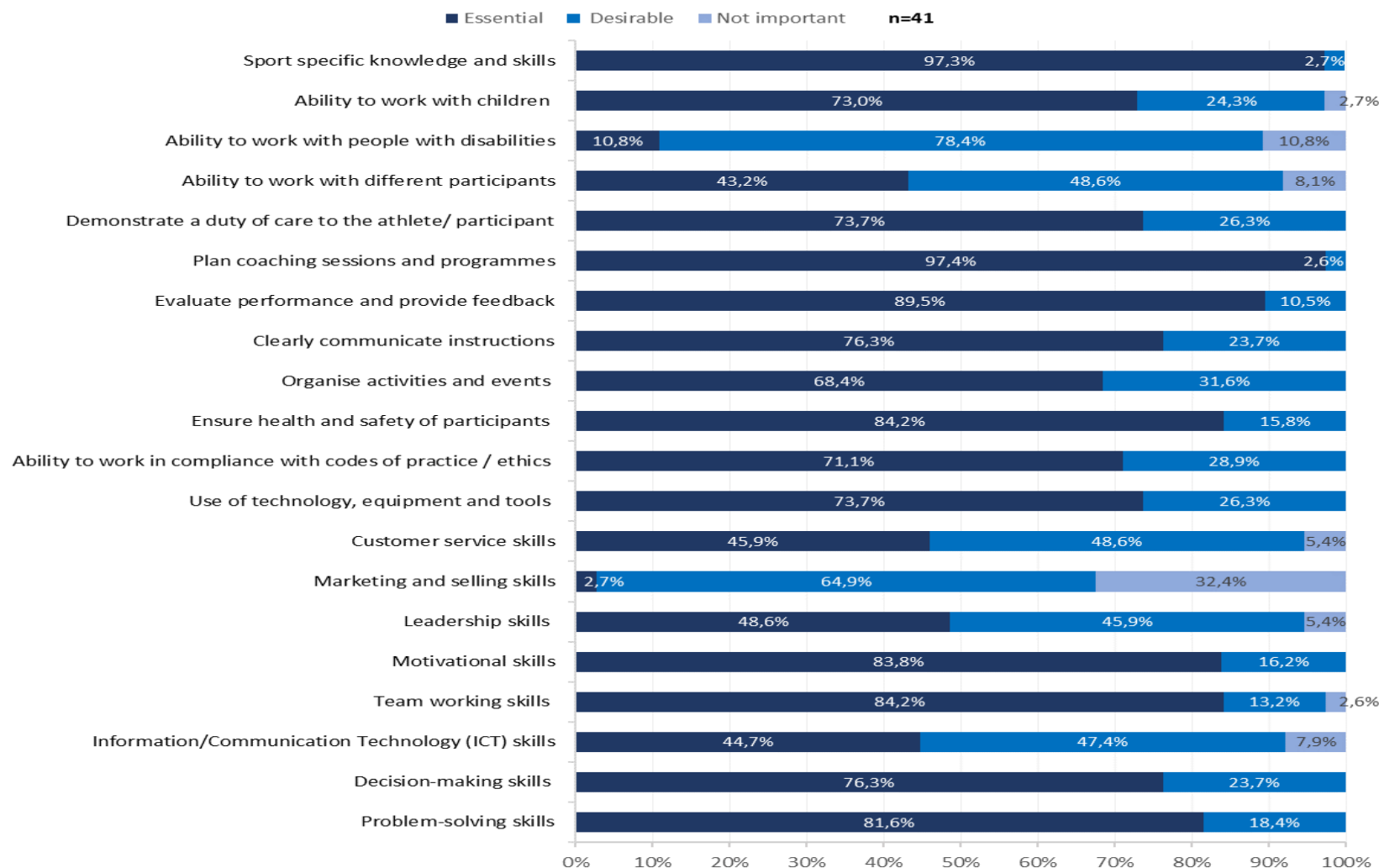

Sport coaches

LT: Evaluate performance and provide feedback 89,5%

Most important skills and attributes

In your opinion, what are the most important skills and attributes needed for a SPORT COACH ?

SPORTS COACH

WEAKEST SKILLS FROM EU EMPLOYER SKILLS SURVEY:

Sport coaches

1. Ability to work with people with disabilities
2. Information/Communication Technology (ICT) skills
3. Marketing and selling skills
4. Organise activities and events
5. Ability to work with different participants

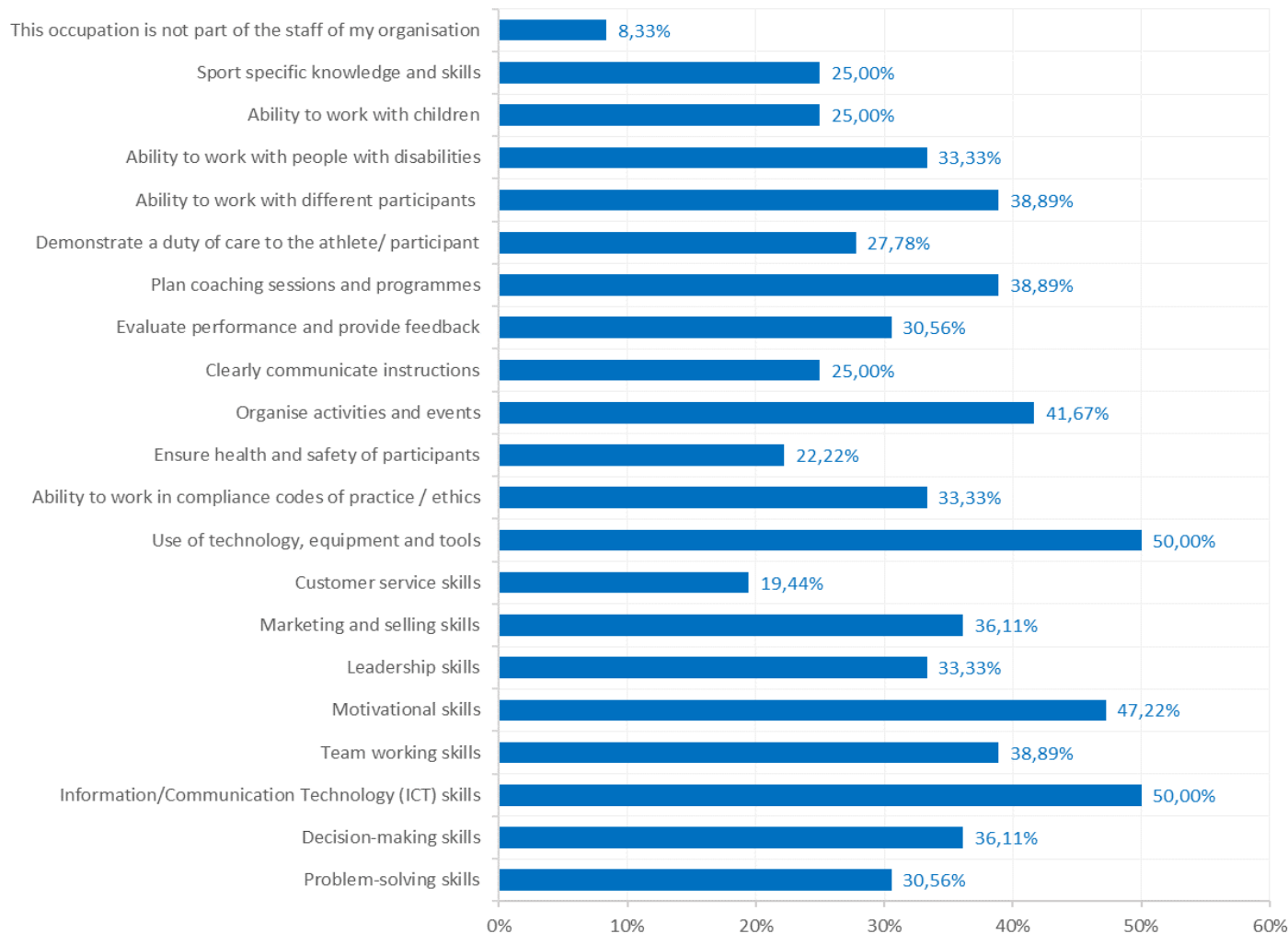
LT: Use of technology, equipment and tools 50 %

Motivational skills 47,22 %

Weakest skills or in need of improvement

SPORT COACH: which skills (if any) are regarded as the weakest or in need of improvement in your organisation's current team?

■ n=36

Įveiklintos patirties poreikis

- Pažangioji patirtis ir pamokos ateities kartoms

Pažangioji patirtis

strong focus on understanding the challenges of athletes who combine their **sporting life with studies or employment**

- “Gold in Education and Elite Sport” ([GEES](http://gees.online/?page_id=304&lang=en));
http://gees.online/?page_id=304&lang=en
- “Be a Winner In elite Sport and Employment before and after athletic Retirement” ([B-WISER](http://www.bwiser.eu/downloads/)):
<http://www.bwiser.eu/downloads/>

7 European countries (UK, Belgium, Denmark, Finland, Spain, Sweden and Slovenia)

- Ecology of Dual Careers ([ECO-DC](https://dualcareers.eu/)): <https://dualcareers.eu/>

ECO-DC provides a comprehensive understanding of dual career development environments across Europe, and developed **implementation guidelines and tools for sport federations, DC environments, DC stakeholders, DC practitioners and DC researchers** enabling the development and optimisation of environments supporting talented and elite athletes in their pursuit of sporting and academic excellence.

“Gold in Education and Elite Sport” ([GEES](#))

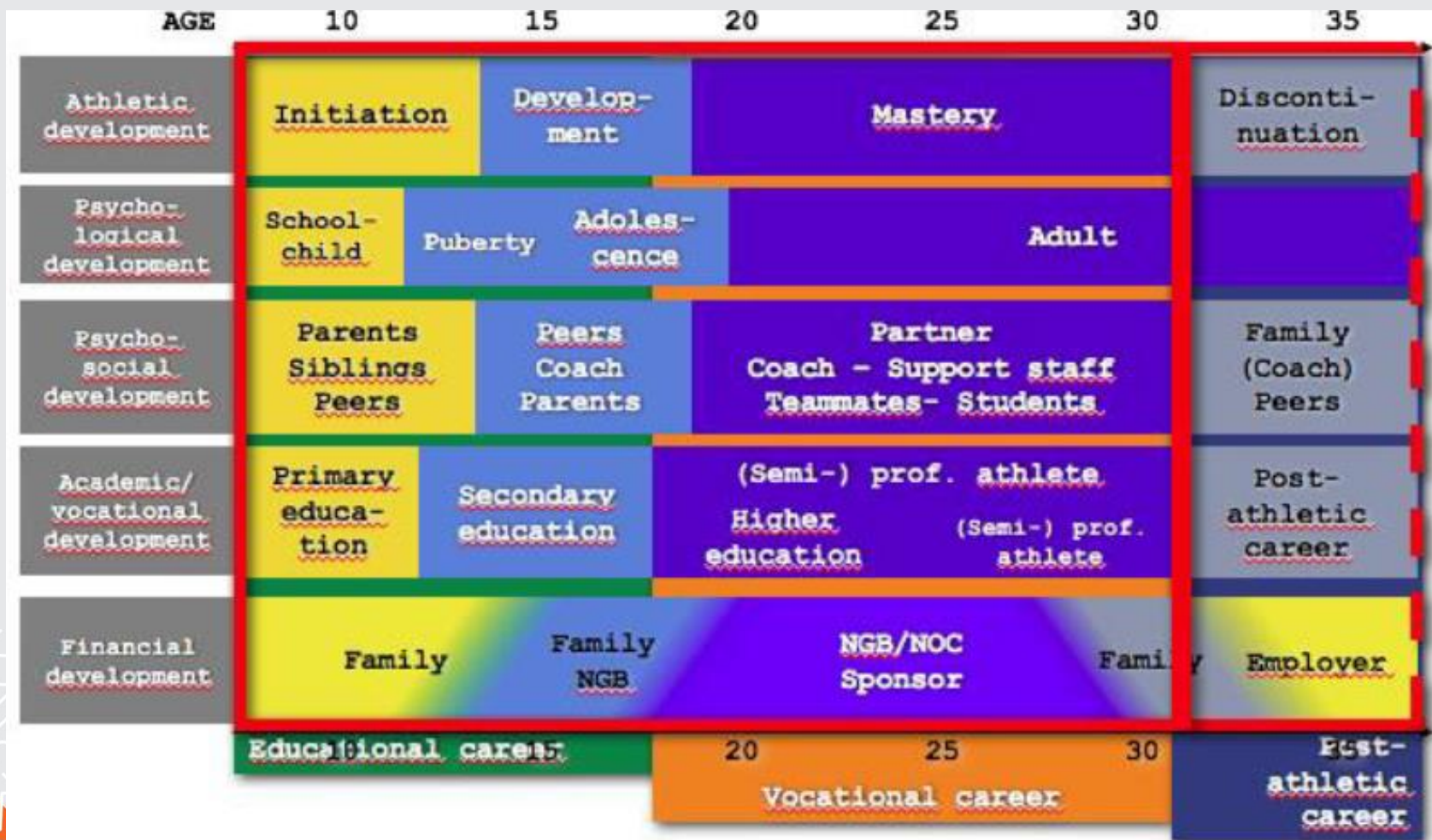
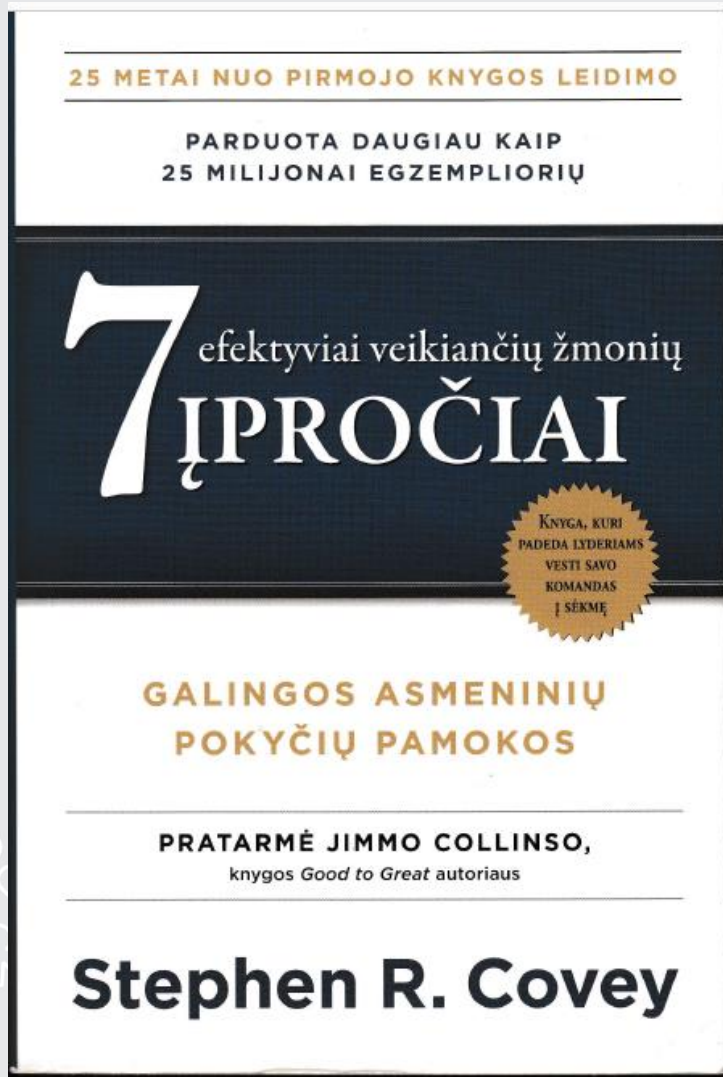

Figure 1: Holistic Athletic Career Model (HAC) (Wylleman, Reints & De Knop, 2013)

Klausimai

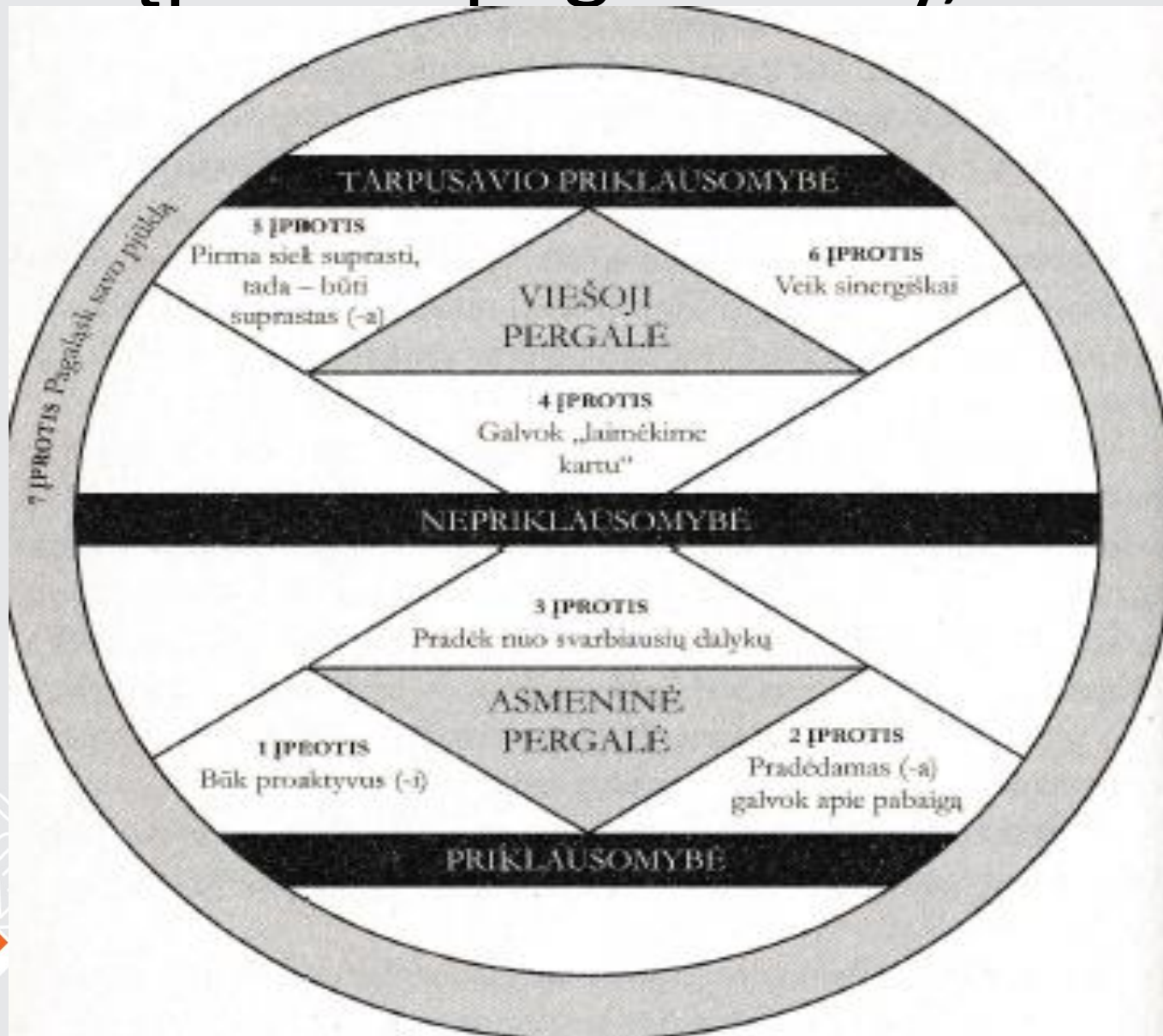

Vertinamoji patirtis

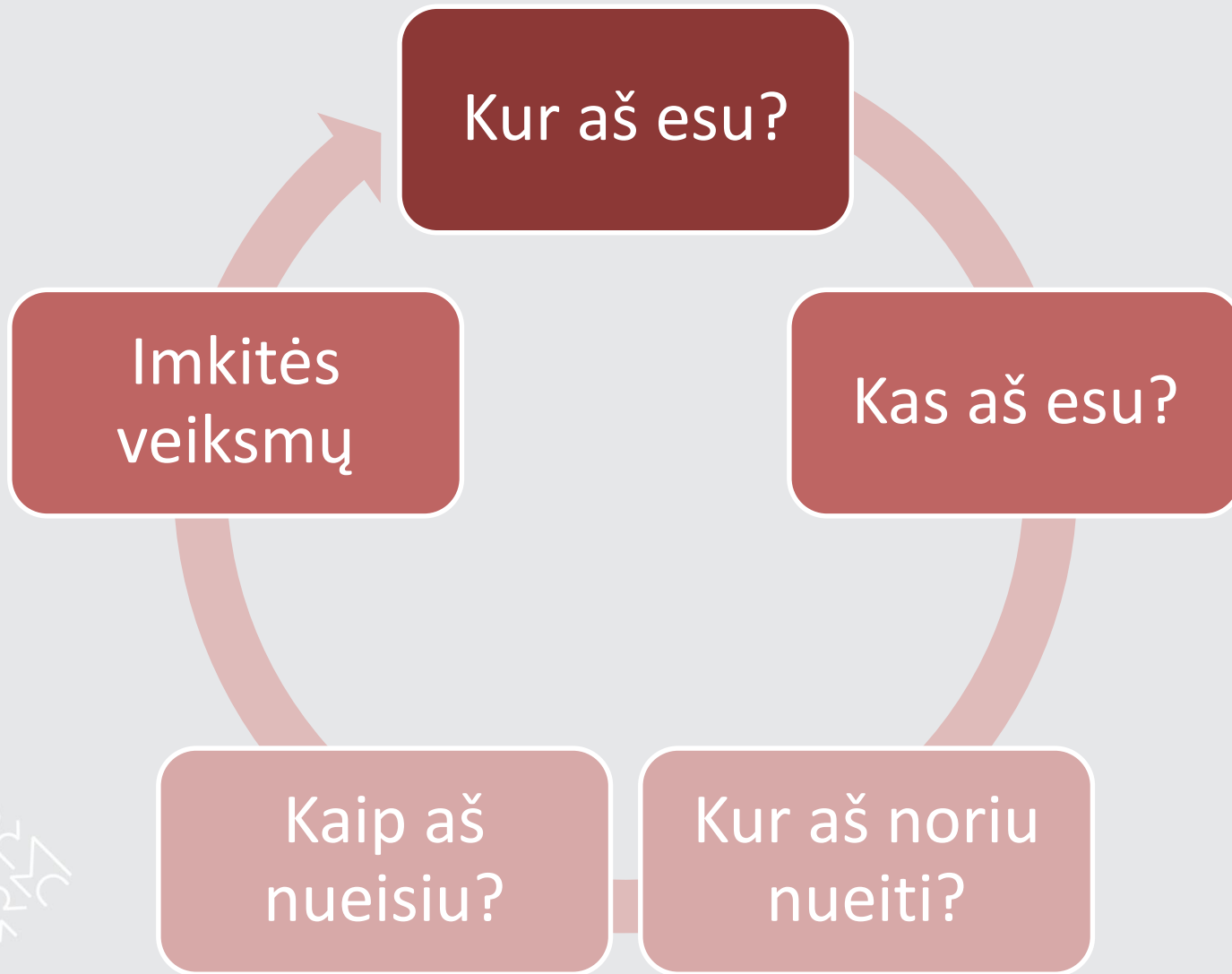
Įprotis - žmogaus veiklos ir ugdymo procese susiformavęs polinkis atlikti tam tikrą veiksmą.

7 įpročiai pagal Covey, 2014

B-WISER

- Dabartinė „aukšto meistriškumo sporto (AMS) ir užimtumo“ paslaugų situacija Europoje
- Aktyviems ir buvusiems AMS sportininkams keliamos **kliūtys** ir reikalingos **kompetencijos**
- **Darbdavių perspektyva** samdyti aktyvius ir buvusius AMS sportininkus
- Įrodymais pagrįstų **priemonių kūrimas**
- Įrodymais pagrįstų priemonių **įgyvendinimas ir vertinimas**

- Athletes' Competence Questionnaire for Employability (ACQE)

Lisbonos sutartis ir Sportas

- Lisabonos sutarties straipsnis 165 (švietimas ir jaunimas):
“Sąjunga turi prisidėti **skatinant** Europos sporto klausimus, priimant dėmėn **specifinę sporto prigimtį**, jos struktūrą paremtą **savanoriška veikla ir socialine bei švietimo** funkcija”.
- The Lisbon Treaty, Article 165 (education and youth):
“The Union shall contribute to the promotion of European sporting issues, while taking account of the specific nature of sport, its structures based on voluntary activity and its social and educational function.”

Lisbonos sutartis ir Sportas

- “plėtoti europinę pakraipą sporto srityje, skatinant sąžiningumą bei atvirumą sporto varžybose ir už sportą atsakingų organizacijų bendradarbiavimą, taip pat saugant sportininkų, ypač jaunų sportininkų, fizinį ir moralinį integralumą”
- “Developing the European dimension in sport, by promoting fairness and openness in sporting competitions and cooperation between bodies responsible for sports, and by protecting the physical and moral integrity of sportsmen and sportswomen.

Vietoj pabaigos...

- Kreipimasis į tautą...

O kas toliau??

Kokie asmeniniai ir instituciniai
lūkesčiai, poreikiai, galimybės?

Vietoj pabaigos...

**„PRAŠYKITE, IR GAUSITE.
IEŠKOKITE, IR RASITE.**

BELSKITE, IR JUMS BUS ATIDARYTA“ MT 7, 7–12

Literatūra

- Ian Henry (2013) Athlete Development, Athlete Rights and Athlete Welfare: A European Union Perspective, The International Journal of the History of Sport, 30:4, 356-373.
- Dawn Aquilina (2013) A Study of the Relationship Between Elite Athletes' Educational Development and Sporting Performance, The International Journal of the History of Sport, 30:4, 374-392.
- Elsa Kristiansen (2016) Walking the line: how young athletes balance academic studies and sport in international competition, Sport in Society, 20:1, 47-65.
- Alain Ferrand (2010). Mokymų medžiaga. Lietuvos sporto federacijų sąjungos organizuoti mokymai.
- <https://www.dualcareertools.com/>
- www.essa-sport.eu